

ПАЛАДИЈЕВ ЛАВСАИК И ДУХ ИНДИВИДУАЛИЗМА

Индивидуализам, који тако снажно манифестује савремени човек и који постаје његово основно одређење, се не може сматрати новом појавом у људској историји. Напротив. Адамова еманципација од Бога, његова жеља да свој живот заснује на себи и свом односу према Еви, јесте оно што хришћанска теологија означава превасходним чином индивидуализма. Адам је родоначалник индивидуализма и људске културе и етоса који се богословским речником назива „светским“ и који садржи појам палости и одбијања заједнице с Богом. Индивидуализам или одбијање и неспособност за заједницу су синоними за пад и то је начин човековог постојања који се изједначава са смрћу и пребивањем у Аду. Адско стање је стање одсуства заједнице, оно је скуп јединки у коме „нико никоме не види лице“.

Насупрот неуспеху и побуни првог Адама, нови Адам – Христос благовести и Собом открива нови начин постојања – у заједници са Богом и једних са другима. То је пут који је од Бога жељен јер је Бог од почетка заједницење одредио као начин превазилажења трулежности и смрти. Оно, дакле, није додатак и украс животу, већ његова претпоставка.

У хришћанској књижевности се у различитим формама изражавају ова два начина постојања, а најчешће као два пута (Н. Завет, Јермин Пастир и сл.), од којих је један „широк“ (Н. Завет) или „криви“ (Пастир, 2. век) пут и води у пропаст, а други је „узак“ (Н. Завет) или „прави“ (Пастир) пут и води у живот. На исти начин и сваки Хришћанин у историји живи „у свету али није од света“, „живи у отаџбини својој, али као пролазник... свака туђина њему је отаџбина и свака отаџбина туђина“ (Посланица Диогнету, 2. век).

Црква, као простор и начин нашег спасења је пре свега заједница, али заједница заснована на принципима Новог Еона, будућег Царства Божијег, а не на принципима „овога света“. Овакво њено постојање у свету и историји претпоставља мисију, непрестану тежњу да обухвати и преобрази цео свет, али она

подразумева и непрекидну опасност утицаја света на њу, продирање етоса света у црквени живот. То, даље, значи да чланови Цркве, Хришћани, могу да буду носиоци „овосветског“ етоса, а да при том буду убеђени да се ради о хришћанском етосу (улога теологије и теолога је овде од пресудног значаја). Тако и са нашом темом о индивидуализму и заједницењу. Једно једноставно истраживање које би се предузело о карактеру наших парохијских евхаристијских сабрања, посебно у градовима, вероватно би показало да су она више скуп индивидуа него заједница у еклисиолошком смислу. Да је ово стање негативно и да га треба превазићи је чињеница са којом би се сви сложили. Али шта је са монашким заједницама? Да ли би се сви сложили да и за монахе важи све горе наведено кад се оно, у представама Хришћана лаика, па и клира, повезује са усамљеношћу или бар са осамљивањем? Овај познати проблем у православном предању, богословски разматран као проблем разлика између евхаристијске и аскетске еклисиологије, подстакао је редакцију листа да у једном класичном аскетском спису о египатском монаштву с краја 4. века, какав је Паладијев Лавсаик, пронађе елементе и примере који показују колико је за монахе изузетно строгог подвига, живот у Цркви, у заједници, био подразумевајући. Да је њихово осамљивање увек било другоразредно и привремено, а евхаристијско сабрање и причешћивање основно и спасоносно. Заједница је услов спасења, без обзира где и како живи Хришћанин, у свету или у пустињи. Истовремено, редакција листа од свег срца препоручује својим читаоцима ову књигу (изање Епархије далматинске, Шибеник 2002.)

Паладије књигу упућује Лавсу (одатле и назив) да би га упознао са животом египатских монаха, а на основу личног искуства из периода његовог путовања по Египту од 388. до 404. год.

О Макарију Египатском

Овакво упутство даје овај велики подвижник једној жени коју је исцелио : *Никада не остављај Цркву; никада себе не удаљуј од светог причешћа. А ово ти се догодило јер пет недеља ниси приступила пречистим Тајнама Спаситеља нашега.* (стр. 30 поменутог издања).

О Валенту (стр. 55)

Паладије у свом делу наводи и читав низ лоших примера, оних који су се погордили услед свог подвига. *А та болест је расла на он поче да презире и саме Тајне Христове... У силној прелести, он сутра отиде у цркву и братији која се сабрала, рече : Мени не треба причешће јер сам данас видео Христа ! Тада га свети Оци везаше ланцима и за годину дана га излечише...*

О Птоломеју (стр. 57)

... Тако је живео петнаест година. За све то време он се скоро ни са ким није сретао и лишен духовне поуке и заједнице са светим Оцима и користи која бива од тога, а такође лишен и постојаног причешћа светим Тајнама, он у многоме одлута са правог пута...

О ави Аполосу (стр. 79)

Многи од њих силазили су са горе у три сата по подневу и, причестивши се, опет су се пели на гору, остајући задовољни само духовном храном све до трећега сата по подневу идућег дана... Монаси треба, ако је то могуће, да се свакога дана причешћују светим Тајнама, јер ко се удаљава од светих Тајни, тај се удаљава од Господа. Ко се непрестано причешћује, непрестано прима Христа у себе, јер сам Спаситељ говори : Који једе моје тело и пије моју крв, обитава у мени и ја у њему(Јн. 6,56). Дакле, од велике је користи монасима да се непрекидно сећају спасоносног страдања Христовог и да сваког дана буду спремни припремити себе да свагда постојано примају тајне Христове, јер се на тај начин удостојавамо опроштаја грехова. (Причешћујемо се не зато што смо достојни већ да би нам били опроштени греси. Причешћивање је, тако, и покајање – примедба редакције).

О ави Јовану (стр. 96)

...После тога поче ићи по пустињи, хранећи се биљем, а недељом је долазио на пређашње место ради причешћа светим Тајнама.

О нитријским монасима (стр. 102)

... Сви живе засебно, у затворништву, а једино се суботом и недељом окупљају у храму и примају један другог. Многи од њих по три или четири дана не излазе из својих келија, тако да један другога виде само на црквеним сабрањима. Неки од њих на сабрања долазе са удаљености од три или четири миље...

О Амону (стр. 104)

Постоји још једна пустиња у Египту, у приморју, али је она веома неприступачна. У њој се подвизавају бројни отишелници. Она се налази у близини града Диолка. Тамо смо срели свештеника по имену Амон, човека неизрециве смерности и који је био удостојен многих виђења. Једном, за време службе Божије, он је видео анђела Господњег како стоји с десне стране Жртвеника, означава братију која прилази светим Тајнама и записује њихова имена у неку књигу (књигу живих – прим. Редакције). А имена оних који не дођоше у храм, анђеоло избриса и ти се за тринаест дана упокојише.

А да се сваки подвиг предузима из љубави према Богу и ближњему и да није пресудна врста подвига, већ количина љубави сведочи нам следећа прича о Аполонију (стр. 23).

Трговац по имену Аполоније, остави свет и настани се у Нитријској Гори. Пошто је већ био човек у годинама, није могао да изучи занат, нити да научи да пише, али се зато у току свог двадесетпетогодишњег подвига у Нитријској Гори, подвизавао на овај начин : купујући у Александрији за свој новац, који стече својим трудом, разноврсне лекове и сваковрсне келијске потребштине, он је њима снабдевао братију за време болести. Догађало се да он од раног јутра па до три сата по подневу, обилази испоснице и манастире и све тамошње келије и гледа да није ко у болести. А носио је са собом суво грозђе, јабуке (нар), јаја, пшенични хлеб, све оно што је било потребно болесницима. На тако користан начин овај угодник Божији живео је до дубоке старости. Пред упокојење, он предаде све ствари једном монаху који је био попут њега, и замоли га да настави његово дело. Јер је и такав подвиг потребан у Нитријској Гори, у пустињи, на којој живи пет хиљада монаха.